

Annelise Gotfredsen (KF):

På Det Konservative Folkepartis vegne skal jeg give 100 pct. tilslutning.

Mølgaard Jensen (V):

I Venstre er vi naturligvis også meget tilfredse med, at dette nu delegeres ud, så vi støtter selvfølgelig også 100 pct.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Tak!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

29) Første behandling af lovforslag nr. L 239:

Forslag til lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).
(Fremsat 18/5 90).

Lovforslaget sættes til forhandling.

*Forhandling***Klaus Hækkerup (S):**

Det lovforslag, Folketinget nu behandler, er en udmøntning af den aftale om sikring af lære- og praktikpladser, regeringen har indgået med Socialdemokratiet. Vi kan selvfølgelig tilslutte os lovforslaget, som det foreligger, for lovforslaget er forhandlet mellem regeringen og Socialdemokratiet.

Det, der opnås ved lovforslaget, er et gammelt socialdemokratisk ønske. Vi sikrer alle unge ret til en praktikplads eller til praktikpladskompenserende undervisning senest fire måneder efter, at de har afsluttet basisåret.

For fuldstændighedens skyld skal jeg sige, at der selvfølgelig kan være lidt snor i de fire måneder – afhængigt af traditionerne inden for det enkelte faglige område og afhængigt af en konkret vurdering – men den altovervejende hovedregel er, at det er en 4-måneders-periode, vi taler om.

Det, vi har opnået ved forliget og ved det nu fremsatte lovforslag, er ikke bare det, at vi sikrer de unge en praktikplads. Vi giver hermed også erhvervsuddannelserne en ganske tiltrængt styrkelse i forhold til de mere boglige uddannelser. Ved at sikre praktikpladser giver vi de unge, der påbegynder en uddannelse og gennemfører basisåret, et tilsagn om, at de kan gøre deres erhvervsuddannelse færdig, hvis de ellers er egnede til det. Det er en stor styrkelse, at de unge ikke urimeligt og uretfærdigt bliver sorteret fra i uddannelsesmekanismen, og det betragter vi som en stor gevinst.

Lovforslaget sikrer også, at de unge, der – fordi erhvervslivet ikke ønsker at stille tilstrækkelig mange praktikpladser til rådighed – bliver henvist til praktikpladskompenserende undervisning, kan få fuld løn i den periode, hvor de modtager denne undervisning; altså også her en fuldstændig ligestilling med dem, der rent faktisk opnår en praktikplads.

Lovforslaget omfatter alle, der afslutter basisuddannelsen i 1990 og årene derefter. Så refter der selvfølgelig et problem for de unge, der ved indgangen til 1990 var praktikpladssøgende og stadig ikke har fået en praktikplads eller påbegyndt anden undervisning. For disse unge er det aftalt, at vi i videst mulig udstrækning også skal søge at sikre dem en praktikplads, og jeg forventer og håber på, at ministeren vil leve op til denne del af aftalen lige så loyalt, som han i øvrigt har levet op til de øvrige dele af den aftale, vi har indgået.

Jeg vil gerne nævne – og det synes jeg bør siges herfra – at der også stilles krav til de unge om, at de selv skal gøre en aktiv indsats for at prøve at finde en praktikplads.

Lovforslaget sikrer også, at vi bevarer arbejdsmarkedets parters engagement i erhvervsuddannelserne. Dels har Erhvervsuddannelsesrådet fået en central rolle med at skulle rådgive ministeren om, hvor der i givet fald skal tilvejebringes yderligere uddannelsespladser, dels skal finansieringen, hvis ordningen skal gennemføres, og hvis der bliver behov for at

[Klaus Hækkerup]

iværksætte praktikpladskompenserende undervisning, ske via Arbejdsgivernes Elevrefusion, og hermed er der altså en ganske kontant tilskyndelse for arbejdsmarkedets parter til også ad frivillighedens vej at skaffe det fornødne antal praktikpladser.

Man kan nærmest sige, at det lovforslag, som vi gerne skulle vedtage, inden Folketinget tager på sommerferie, er allerbedst, hvis vi kommer i den lykkelige situation, at vi aldrig får brug for lovforslagets bestemmelser, hvad man kan håbe på.

Tak for ordet!

Pia Christmas-Møller (KF):

Vi er i den konservative gruppe utrolig glade for, at det i rækken af forårets mange forlig også er lykkedes at få et, der for alvor tager hul på løsningen af de unges beskæftigelses- og uddannelsesmæssige problemer. Det er et gedigent og solidt forlig, vi har fået sammen med Socialdemokratiet med henblik på tilvejebringelse af det nødvendige antal lære- og praktikpladser.

I dag står vi med en lang kø af unge, som står uden en praktikplads. Men om ganske få år vil situationen være den stik modsatte. Da vil virksomhederne råbe på unge, som overhovedet kunne forestille sig at sige ja tak til et tilbud om en praktikplads. Opgaven er derfor nu at sikre en aktiv investering i fremtiden af hensyn til de unge, men også af hensyn til virksomhederne på sigt.

En aktiv investering i fremtiden er netop, hvad der lægges op til med lære- og praktikpladsforliget. Vi har fra politisk hold et ansvar, men der hviler i denne forbindelse et nok så stort ansvar på arbejdsmarkedet. Og jeg synes, der er god grund til at notere, at arbejdsmarkedets parter og deres organisationer har optrådt meget konstruktivt og hjælpsomt i de seneste ungers forudgående proces.

Vi venters om meget af den forestående massive kampagneindsats, som både DA og industriens arbejdsgivere allerede har givet startskud til. For os er det afgørende, at så mange pladser som overhovedet muligt etableres i virksomhederne, og jeg kan ikke indtrængende nok opfordre alle virksomhedsledere, ikke mindst på de store områder, til at prøve nu nøje at overveje alle muligheder for at tilbyde ekstra praktikpladser, eventuelt i forbindelse med kombinationsaftaler.

Praktikpladser på det ordinære arbejdsmarked er, hvad der er behov for. Andet er og bliver kun nødløsninger. Men nødløsningerne skal til gengæld også være der for de unge, som er egnede til en praktikplads, men som desuagtet ikke har haft held til at få en. Derfor er der brug for undervisningsministerens lovforslag, som vi nu behandler.

Vi lægger i den konservative gruppe vægt på, at den praktikpladskompenserende undervisning skal etableres som et supplement til de almindelige vekseluddannelser. Vi lægger vægt på, at undervisningen som hovedregel kun skal erstatte dele af praktikuddannelsen i en virksomhed, og at den kan gennemføres i samarbejde med private virksomheder, som f.eks. har ledig værkstedskapacitet. Endelig lægger vi vægt på, at det i lovforslaget fremhæves, at der med tilrettelæggelsen tilstræbes størst mulig tilknytning til erhvervslivet.

I det hele taget er det efter vores opfattelse af overordentlig stor betydning, at de nærmere regler for ordningen og for fastsættelsen af mål og rammer for værkstedsundervisningen sker i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter, dels igennem Erhvervsuddannelsesrådet, dels via de faglige udvalg. Herved sikres det, at parterne kan stå inde for de afgivelser fra vekseluddannelsesprincippet, som forslaget åbner for, ligesom det sikres, at eleverne får den almindeligt anerkendte kompetence med fuldgyldig dokumentation i form af svendebrev og uddannelsesbevis.

Lovforslagets understregning af, at værkstedskurserne på erhvervsskolerne kan bruges strategisk til at få godkendt virksomheder, der ellers ikke ville kunne opnå godkendelse, er sammen med bestemmelserne om, efter hvilke kriterier ministeren vil behandle skolernes ansøgninger, et godt signal om, at det drejer sig om at få eleverne ind på det ordinære arbejdsmarked.

Vi anbefaler lovforslaget og glæder os til at få de øvrige elementer af denne første fase af ungdomspakken igennem. Jeg tænker selvfølgelig på forslagene om ungdomsydelse med aktivitetstilbud og åbningen for beskæftigelsesprojekter på deltid. Disse vægtige resultater i denne samling lover godt for, at vi får lige så perspektivrige løsninger for det videre arbejde til efteråret.

Aage Frandsen (SF):

Der var ikke noget, der var mere lykkeligt og mere velkomment, end hvis det lykkedes af få det, som er formuleret i formålsparagraffen, opfyldt, nemlig at alle unge fik en praktikplads.

Der var heller ikke noget, der var bedre, end at man, som hr. Klaus Hækkerup sagde, ikke fik brug for det, som er lovens bestemmelse, nemlig den kompenserende undervisning på en skole. Der var ikke noget, der var bedre, end at det lykkedes os at skaffe disse pladser til de unge – om det så er 6.000 til efteråret eller det er 8.000, som det var sidste år.

Når nu alle siger, at det er godt, at vi har fået det lavet nu, og at det er de glade for, så kan man spørge, hvorfor der skulle gå så mange år, inden det kunne lykkes. Men det er altså åbenbart lykkedes nu.

Man kan heller ikke lade være med at tænke ved sig selv: Mon det nu også er så godt? Lykkedes det nu også virkelig? Sidste år manglede vi ca. 8.000 pladser, da vi kom hen til oktober, og så forventer man, at der vil komme til at mangle 6.000. Det er muligt, at det er rigtigt, og at behovet vil være så meget mindre, men hvorfor skulle det kunne lykkes at skaffe de 6.000 pladser nu, når det ikke kunne sidste år? Jeg håber inderligt, at det kan, men jeg mener, det er værd at have in mente, at den aftale, der blev lavet den 15. september sidste år mellem de samme parter, ikke gav det, man sagde den ville give, nemlig i alt 5.000 plus 2.000 pladser.

Når man nu sidder med dette lovforslag, kan man derfor ikke lade være med at sige: Tænk nu, hvis det ikke lykkes! Der bliver sikkert nogle problemer for ministeren, når vi kommer hen til oktober.

I bemærkningerne til lovforslagets § 1 står der; at målet er, »at der oprettes et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser med henblik på, at der er plads til alle, som i 1990 forlader efg-basisuddannelsen«. Det er også det, jeg håber. Problemet er så bare: Hvis der nu ikke kun er 200 tilbage, der ikke har fået en plads, og heller ikke 500 eller 1.000, men måske i virkeligheden 5.000?

Så må vi kigge på, hvad der ellers står i lovforslaget og dets bemærkninger. Jeg må så spørge ministeren, om det er korrekt forstået, når der i bemærkningerne tales om en ret, altså at der ligger en ubetinget ret i loven.

Et andet sted i bemærkningerne står der nemlig: »Det understreges herved, at den omstændighed, at det en bestemt dato kan konstateres, at et vist antal unge har uopfyldte praktikpladsønsker, ikke uden videre tilsiger, at der oprettes et tilsvarende antal særlige skolepladser.« Det er en slags ventil, og jeg ved ikke, hvilken af de to bemærkninger der tæller mest, men det må vel være retten, der tæller mest. Jeg ved ikke, hvad ministeren vil gøre, hvis det ikke lykkes så godt, som det ligger i det her, og derfor vores tvivl med hensyn til, om de håndtag, der anvendes, er gode nok.

Alle de gode tiltag, som nævnes, og som vi alle sammen synes er alle tiders, tænk nu, hvis de ikke slår til! Så står vi til efteråret og skal give 5.000 eller måske 2.000 eller 3.000 en skoleplads. Har ministeren penge til det? Vi vil gerne være med til at bevilge pengene. Har man plads på skolerne, og hvordan skal man klare det problem?

Jeg synes, at der ligger et række problemer i det. Jeg synes, det er en god aftale, og da jeg læste om den, tænkte jeg ved mig selv: Det er da kedeligt, at vi ikke er med i den aftale; det er da en god aftale. Men jeg har alligevel fornemmelsen af, at vi kan risikere til efteråret at stå med en række spørgsmål, som vi ikke har besvaret, og en række uløste problemer, på samme måde som jeg vil sige, at aftalen af 15. september efterlod en masse problemer.

Det vil vi bore i under det udvalgsarbejde, som vi skal have, og som jo af gode grunde ikke kan blive særlig langvarigt. Men jeg er altså bange for, at vi, hvis ikke vi gør os helt klart, hvad det er, vi laver nu, kan komme til at stå med nogle problemer til efteråret.

Ud fra disse bemærkninger vil jeg tilsige en velvillig, positiv, men altså også kritisk – for det indbyder forslaget til – behandling i udvalget.

Mølgaard Jensen (V):

Jeg tror, at alle med sund fornuft kan tilslutte sig dette lovforslags målsætning. Målsætningen er ganske enkelt at sikre, at tusinder af unge ikke ender på en perspektivløs rasteplads på et tidligt tidspunkt i livet.

Man forventer, at der allerede her i 1990 er behov for yderligere 6.000 nye lære- og praktikpladser. På den baggrund ved vi at der er aftalt en bred vifte af initiativer, som nu skal sættes i værk. Det er både nødvendigt og fornuftigt, og så langt, så godt.

[Mølgaard Jensen]

Men for at være ærlige er vi i Venstre ikke helt så begejstrede for det system, som ønskes iværksat, hvis ikke de aktuelle og nødvendige initiativer lykkes optimalt.

Vi har også forståelse for, at arbejdsmarkedets parter måske er kritiske over for nogle elementer på det punkt. Jeg nærer i hvert fald en vis skepsis over for bestemmelserne om praktikpladskompenserende undervisning. De savner jordforbindelse og realisme. Derfor håber vi i Venstre inderligt, at der ikke bliver behov for opbygning af nye bureaukratiske ordninger, som heller ikke styrker de unges situation på arbejdsmarkedet.

Det gælder nu om at sætte alle sejl til for at sikre et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser, så vi til efteråret undgår at komme i en situation, hvor der skal etableres omfattende praktikpladskompenserende undervisning. Vi har behov for bærbare og realistiske løsninger, og det vil sige lære- og praktikpladser i det private erhvervsliv.

Køpke Christensen (FP):

Vi har nu hørt nogle bemærkninger fra Det Konservative Folkeparti om, at dette her var nødløsninger, og hr. Aage Frandsen spurgte: Lykkes det nu, det her projekt? Hvorfor skulle det nu lykkes, vil jeg gerne spørge ministeren, når det ikke er lykkedes tidligere? Jeg tænker på forliget mellem regeringen og Socialdemokratiet i december måned 1989.

Er der i det hele taget økonomisk baggrund for det her projekt – for jeg vil kalde det et projekt, hr. minister – hvis det ikke lykkes? Hr. Mølgaard Jensen fra Venstre var heller ikke begejstret for dette med de kompenserende praktikpladser.

Men hele den intention, der er i dette forslag, nemlig at få flere i beskæftigelse, kan Fremskridtspartiet selvsagt ikke være imod. Isoleret set er det naturligvis fremragende, når et samfund vil gøre en større indsats for at få flere i beskæftigelse, herunder unge, der skal have en erhvervsuddannelse i en lære- eller praktikplads.

Men når det så gælder måden, hvorpå vi når frem til flere lære- og praktikpladser, skiller vandene. Fundamentet, basis, skal naturligvis være til stede, hvis de endelige mål skal kunne nås.

Det er efter vores opfattelse ganske tydeligt, at forslaget bærer præg af en socialistisk filosofi, og da det første udkast fra finansministeren og hr. Svend Auken kom på bordet i forrige uge, så befolkningen jo også, hvorledes undervisningsministeren havde sine store betænkeligheder ved det.

Fra Fremskridtspartiet kan vi naturligvis kun støtte undervisningsministeren i den store skepsis og utilfredshed, der var i forbindelse med dette udkast. Fremskridtspartiet skal være det første parti, der beklager, at der ikke er flertal her i salen for undervisningsministerens ellers normalt fornuftige holdninger. Dette siger jeg på baggrund af, at jeg har læst bogen »Grænser for politik«.

Fremskridtspartiet står klar til at hjælpe med at få mange af ministerens holdninger ført ud i livet, og derfor er det for os uværdigt, at regeringen tager kontakt til først og fremmest Socialdemokratiet, særlig set i lyset af indgåelsen af finanslovaftalen for 1990. Ville det ikke have været på sin plads først at kontakte partierne bag finansloven for 1990, hr. minister? Man har altså fra regeringens side ikke engang ønsket at prøve at tage en drøftelse om en aftale i denne kreds for at se, om der overhovedet var mulighed for at indgå en aftale om nye lære- og praktikpladser. At der ikke umiddelbart er noget, der går imod finansloven i dette forslag, er jeg godt klar over. Men vi ved jo, at der i § 6, stk. 2, står, at der hurtigt kan blive tale om tilskud fastlagt i de årlige finanslove.

Flere lærertimer vil det her føre til, ekstra udstyr, og ekstra udstyr er specielt dyrt på tekniske skoler, det ved ministeren. Derfor er det efter vores opfattelse moralsk set meget, meget kedeligt, at ministeren ikke har prøvet at henvende sig til forligspartierne; jeg tænker her på finanslovpartierne.

Som forholdsvis ny her i Tinget må jeg åbenbart lære at leve med denne tilstand. Set i lyset af undervisningsministerens ellers sunde indstilling, hvis man da skal tro den bog, der hedder »Grænser for politik«, er det ærgerligt, at en lovgivning som denne her skal præges af en forloren socialistisk uddannelse af unge, hvad jeg vil kalde det.

Nu er det jo sådan, at det, der foreligger her i dag, på visse områder tager udgangspunkt i den såkaldte teknikerrapport. Der er både positive og negative aspekter i denne, men efter

[Køpke Christensen]

Fremskridtspartiets opfattelse er det, der foreligger her, en meget useriøs måde at prøve at fremskaffe praktikpladser på.

Det har altid været kutyme i dette land, at eleverne skulle have en vekselvirkning mellem skole og praktik for at få en erhvervsuddannelse, dvs. gå på teknisk skole eller handelsskole, samtidig med at de i en altovervejende del af uddannelsen arbejder ude i praktik hos arbejdsgiveren.

Det, der foreligger i dag, kan resultere i – og vil givet også resultere i – at visse elever vil komme ud med et uddannelsesbevis på eksempelvis en håndværkeruddannelse, hvor vedkommende ikke har været ude i erhvervslivet, men udelukkende har gået på skole. Andre vil delvis have haft ekstra undervisning og vil også kun få en beskedent tid i det pulveriserende erhvervsliv.

Det er selvfølgelig ikke bare efter Fremskridtspartiets opfattelse, men efter al sund logik noget, som vil præge eleverne i negativ retning, og det er noget, som jeg er overbevist om at ministeren inderst inde ikke bryder sig om.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Undervisningsministeren tiltales undervisnings- og forskningsministeren.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg skal først sige til hr. Køpke Christensen, at nu er det jo ikke undervisnings- og forskningsministerens bog »Grænser for politik«, der er til debat i dag. Det er ministerens lovforslag, og om det vil jeg godt knytte to bemærkninger til det, der er sagt.

Spørgsmålet er, om der er penge nok. Ja, i lovforslagets § 6, stk. 1, er det faktisk anvist, hvordan finansieringen i givet fald skal foregå.

Hr. Aage Frandsen var bekymret for, om der var plads nok på skolerne. Til det kan jeg sige, at problemet nok er, at der i øvrigt er reduceret så meget på skoleundervisningen; så vi forventer bestemt, at der er plads nok.

Men hr. Køpke Christensen sagde, at det er en useriøs måde, problemerne løses på. Jeg vil godt understrege, at med dette lovforslag løses problemerne. Jeg vil også godt spørge, hvilket alternativt forslag man egentlig havde forestillet sig fra Fremskridtspartiets side der sikrede en løsning af problemerne. Vi har hørt mange

tale fra denne talerstol om, at det var vigtigt at gøre noget for de unge og vigtigt at sikre, at de kom videre, men det har altid været snak. Nu har vi endelig et lovforslag, der også garanterer, at der kommer en løsning, og det er det, jeg synes er et fremskridt – hvad enten hr. Køpke Christensen så synes, at det er fæl socialismen, eller ej.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg vil til hr. Klaus Hækkerup sige, at det er korrekt, at problemerne løses for en overgang; det kan ikke undgås. Men hvad vil der ske bagefter, når projektet ikke har været optimalt efter forligspartiernes opfattelse? Det, jeg tænker på, er, at hvis eleven efter endt uddannelse kommer ud med et svendebrev, har den pågældende eventuelt kun gået på skole. Hvor mange arbejdsgivere tror hr. Klaus Hækkerup er interesserede i disse elever? Tror hr. Klaus Hækkerup virkelig, at en arbejdsgiver – det gælder også det offentlige – er interesseret i en, der udelukkende har siddet på en skolebænk i 3-4 år? Det er faktisk det, der realistisk kan ske, hr. Klaus Hækkerup.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg kan sige til hr. Køpke Christensen, at derfor er det også meningen, at der i givet fald skal udvikles kurser, der gør, at den praktikpladskompenserende undervisning, der bliver tale om, kommer til at ligge så tæt som overhovedet muligt på forholdene i de private virksomheder. Det er der faktisk også i bemærkningerne til lovforslaget nævnt en række eksempler på hvordan man kan gøre.

Marianne Jelved (RV):

Det Radikale Venstre er tilfreds med, at der er lavet en aftale om lære- og praktikpladser. Det er jo et problem, der har optaget Folketingets partier igennem mange år.

I Det Radikale Venstre er vi tilfredse med, at arbejdsmarkedets parter, Erhvervsuddannelsesrådet og de faglige udvalg bliver vigtige instanser i løsningerne med hensyn til at finde tilstrækkeligt med lære- og praktikpladser. De er også blevet vigtige instanser, når man måske skal etablere kompensation for manglende praktikpladser.

[Marianne Jelved]

Vi håber, at aftalen og lovforslaget, som vi nu behandler – og alt tyder på, at vi får det vedtaget inden sommerferien – vil styrke bestræbelserne på arbejdspladserne for at etablere det nødvendige antal praktikpladser, så vi slet ikke behøver at etablere kompensation.

Det er lidt paradoksalt, at arbejdsmarkedets parter klart erkender behovet for fagligt uddannede unge og det så alligevel ikke lykkes at skaffe det nødvendige antal praktikpladser.

Det kan godt være, at konstruktionen – og det er jo i og for sig tanken – i lovforslaget gør, at man nu sætter alle sejl til.

Vi er også i Det Radikale Venstre tilfredse med, at lovforslaget har fået en udformning, som forudsætter, at de unge selv skal yde en aktiv indsats. Man kan godt sige, at aftalen fra september 1989 er ført videre, og at det sådan set er den tankegang, der allerede forelå på det tidspunkt, der nu er ført videre; skruen har bare fået en drejning mere for at lægge et endnu større pres på arbejdsmarkedets parter. Vi håber, at det vil lykkes.

Jette Pors (CD):

Vi har ingen garanti i dag for, at problemerne løses gennem dette lovforslag, men i CD vil vi ikke stille os i vejen. Vi vil blot gøre opmærksom på, at problemerne ikke er løst bare med indgåelsen af aftalen mellem regeringen og Socialdemokraterne. Der skal mere til.

Erhvervslivet skal involveres. Ellers når vi ingen vegne. Vi må ikke havne dér, hvor de unge, som vi nu hjælper med kompensation, senere, når de er udlært, alligevel ikke kan få job, fordi de mangler praktik i erhvervsvirksomhederne.

Men som sagt stiller vi os ikke hindrende i vejen.

Lysholm Christensen (KRF):

Problemet med de manglende lære- og praktikpladser har været til drøftelse her i Tinget adskillige gange, og Kristeligt Folkeparti har hver gang tilskyndet til en løsning. Vi har altid ment, at det var uværdigt for samfundet, at vi ikke skaffer et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser til vore unge. Det er jo meget uheldigt, hvis de ikke får en uddannelse og kommer i gang på dette tidspunkt i deres livsforløb.

Derfor kan jeg ikke undertrykke et forundret spørgsmål her, men vil spørge, hvorfor denne

løsning ikke er kommet i stand på et langt tidligere tidspunkt. Hvorfor er der ikke et flertal i dette Ting, som har fundet sammen på et tidligere tidspunkt og har fundet en løsning? Hvorfor har erhvervslivet ikke bidraget mere aktivt på et tidligere tidspunkt?

Ja ja, vi skal glæde os over, at det nu er lykkedes, og vi skal ikke stille os hindrende i vejen for en hurtig gennemførelse. Men vi må alligevel udtrykke en vis skepsis over for muligheden for at få det her til at fungere – netop på baggrund af, at sagen har været drøftet så mange gange og den gode vilje er kommet til udtryk så mange gange, uden at det har haft nogen nævneværdig virkning.

Det nævnes i lovforslaget, at problemet formentlig er af begrænset varighed. Ungdomsårgangene formindskes; det ved vi, det er helt rigtigt. Om konjunkturerne bliver mere gunstige i løbet af et par år, har vi ingen sikkerhed for; vi kan håbe, at det er rigtigt. Vi har til gode at se, om det slår til.

Vi glæder os i særlig grad over, at arbejdsmarkedets parter er involveret i projektet. Det skulle gerne medvirke til, at det bliver en succes, for uden arbejdsmarkedets parter tror jeg ikke på at vi kan løse denne store opgave. Beskæftigelsen i det private erhvervsliv er jo netop den bedste og mest langsigtede løsning på disse problemer.

Jeg skal heller ikke undlade at komme med et par bemærkninger om den praktikpladskom-penserende undervisning, som kan sættes i værk om nødvendigt. Det er ikke uden problemer. Jeg kan levende forestille mig den arbejdsgiver, som får en ansøgning fra et ungt menneske, som har gennemført den uddannelse; hvis der er flere ansøgere og den ene står med sådan et papir, hvor der altså mangler en decideret praktikperiode, så er jeg helt overbevist om, hvem der bliver taberen. Jeg tror, det kan skabe nogle problemer for de unge mennesker, som i givet fald bliver uddannet på denne måde. Det tror jeg virkelig er et problem, man skal være opmærksom på, således at der ikke er for mange, der strandes med en uddannelse, de ikke kan bruge til noget.

Vi er som sagt positive over for lovforslaget og dets hensigt, og vi vil også gerne knytte et stort håb til, at det her vil lykkes. Samtidig vil jeg tilsige min positive medvirken til en hurtig behandling i udvalget.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg synes, at hr. Lysholm Christensen stillede et godt spørgsmål, da han spurgte: Hvorfor er dette forslag ikke kommet noget før, hvis det er så let? Svaret er: Det er ikke så let. Og den metode, som dette forslag bringer i anvendelse, er den sidste tilflugt; det er fortvivlelsens nødhjælp.

Man må inderligt håbe, at det ikke bliver nødvendigt at benytte praktikpladskompenserende undervisning i særlig stort omfang. Jeg har sammenlignet det med et våbensystem, hvis vigtigste formål er aldrig at blive brugt. Vi må også håbe, at det her system aldrig bliver brugt, for hvis det bliver brugt i betydeligt omfang, vil det give store problemer med at bevare vort højt besungne vekseluddannelsesprincip, altså dette, at en erhvervsuddannelse i Danmark foregår i vekselvirkning mellem ophold på skole og ophold i en virksomhed.

Dette vekseluddannelsesprincip er det jo meget vigtigt at fastholde. Det sikrer, at uddannelsen bliver virkelighedsnær. Det sikrer, at den ikke bliver boglig. Det sikrer kvaliteten, sikrer indflydelse fra arbejdsmarkedets parter, sikrer, at uddannelseskapaciteten bliver markedsstyret, sådan at der uddannes cirka det antal, der er brug for. Det sikrer, at der både er rettigheder og pligter for virksomheder og elever, og sikrer direkte virksomhedernes attest på kvaliteten i uddannelsesforløbet, hvilket udmøntes i det dertil hørende uddannelsesbevis.

Lovforslaget kan i værste fald føre til, at mange elever her i landet gennemfører en erhvervsuddannelse uden overhovedet at have været i en enhver virksomhed. Det er det, vi må prøve at undgå.

Praktikpladskompenserende undervisning var oprindeligt tænkt som et supplement til praktik i en virksomhed, der ellers ikke kan godkendes, og vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at sikre, at det bliver det eneste, vi bringer i anvendelse af praktikpladskompenserende undervisning. Men hvis ikke arbejdsmarkedets parter tager sig sammen, hvis ikke vi får i tusindvis af ekstra pladser i forhold til sidste år her i efteråret, så får vi masser af elever, som får en dårlig erhvervsuddannelse, fordi de aldrig har været uden for den tekniske skoles eller handelsskolens mure.

Derfor man må virkelig håbe, at forslaget kun i ringe omfang kommer i anvendelse, og vi kan lige så godt sige til virksomhederne, til brancheorganisationerne, til Arbejdsgiverforeningen og Håndværksrådet: Nu kan I lige så godt få lavet de kvoter, som vi har snakket om i så lang tid, for hvis I selv laver de kvoter, er I sikre på, at det er vejen til at undgå praktikpladskompenserende undervisning.

Regeringen står ved den aftale, der er indgået, og jeg vil loyalt leve op til det, der er aftalt. Men som den, der er ansvarlig for udførelsen, vil jeg gerne gøre opmærksom på de meget store skadevirkninger, det kan give på de danske erhvervsuddannelsers kvalitet, hvis dette forslag i særlig stort omfang kommer i anvendelse.

Det er nødhjælp, det er den sidste tilflugt. Alle gode kræfter må nu samles om, at det ikke bliver nødvendigt i andet end marginaltilfælde at indføre praktikpladskompenserende undervisning.

Køpke Christensen (FP):

Det, der får mig herop, er bl.a. hr. Klaus Hækkerups tidligere spørgsmål om, hvad det er, vi har gjort fra Fremskridtspartiets side. Det var det, jeg indledte med at sige – hvis hr. Klaus Hækkerup havde hørt efter.

Svaret var, at man skulle have basis i orden, for at det her kunne opfyldes, så eleverne kommer ud og får en praktikplads.

Det er jo kendetegnende for os – det ved I efterhånden – at vi ønsker en reduktion af de offentlige udgifter, hvilket efter vores mening vil give skattelettelser, der herefter bevirker mindre omkostninger, hvor vi så kan få det, der hedder større konkurrenceevne. Det skulle så give større omsætning, hvilket vil resultere i det, vi har brug for, nemlig flere arbejdspladser. Resultatet derudover er også forbedrede valutaforhold.

Jeg vil bare sige kort angående arbejdsløsheden i dette land, at det er, ligesom om man ikke tager hensyn til den, ikke engang i Socialdemokratiet. Man har et vist antal arbejdstimer i dette land på nuværende tidspunkt. Der kommer ikke pludselig flere arbejdstimer, fordi man gennemfører denne lov. Det ved hr. Klaus Hækkerup også udmærket. Efter min klare overbevisning vil der altså ske det inden for både den private og den offentlige sektor, at der i den anden ende af systemet vil komme flere ar-

[Køpke Christensen]

bejdsløse ud af de uddannede, og det kan vel ikke være dét, man ønsker fra regeringens og Socialdemokratiets side.

Aage Frandsen (SF):

Det er lidt af en pudsigt situation med dette lovforslag, for det viser sig, at alle er enige om formålsparagraffen, og at ingen vil modsætte sig, at loven bliver realiseret, men at alle har deres skepsis.

Det, som er problemet, er, at vi kan risikere, at vi kommer til engang i oktober måned at stå med et stort antal, som ikke har fået praktikplads, og så skal man lave det, som jeg også helt klart vil kalde en nødløsning, og så skal arbejdsgiverne betale. Derfor har jeg lidt svært ved at forstå, hvorfor vi ikke med det samme siger, at det nok er dér, det kommer til at ende. Derfor burde arbejdsgiverne erkende, at de under alle omstændigheder kommer til at betale, således at man allerede nu satte i værk, at arbejdsgiverne skal bidrage mere til AER, og at der derefter også var mulighed for, at man i højere grad præmierede dem, der tager elever, sådan at man alligevel fik sikkerhed for, at der kom flere ind i, hvad jeg vil kalde normale pladser, i stedet for i disse skolepladser, som under alle omstændigheder er en nødløsning.

Det er det, som Socialdemokratiet og også SF har foreslået i denne folketingssamling, men som der ikke var tilslutning til. Jeg tror, at når vi kommer til oktober, vil vi erkende, at det nok var det, vi burde have gjort med det samme.

Så kan det godt være, at hr. Køpke Christensen siger, at det er den rene socialisme. Det er ikke etiketterne, det drejer sig om. Det, det drejer sig om, er at få nogle mennesker i arbejde. Under alle omstændigheder er det arbejdsgiverne, der skal bruge arbejdskraften senere hen, og det er også derfor, de har en forpligtelse, også økonomisk, til at sikre dens uddannelse.

Det siger jeg ud fra, at jeg frygter, at når vi kommer til efteråret, viser det sig desværre, at de forudsigelser, jeg nu kommer med, er rigtige. Jeg håber ikke, jeg får ret, men jeg er bange for, at jeg får det.

På nuværende tidspunkt vil vi ikke modarbejde lovforslagets vedtagelse, men vi vil arbejde for, at der sker nogle præciseringer af det; vi vil være med til at opklare tingene. Men vi er bange for, at vi stikker blå i øjnene ikke bare

på de unge mennesker – det er slemt – men altså også på os selv, hvis vi tror, at vi har løst problemet ved vedtagelse af dette lovforslag inden sommerferien.

Klaus Hækkerup (S):

Hr. Køpke Christensen spørger, om vi nu vil producere folk til arbejdsløshed. Jeg vil godt sige til hr. Køpke Christensen, at det bestemt ikke er hensigten med dette lovforslag. Dels ved vi, at vi står over for faldende ungdomsårgange, og det skulle alt andet lige gøre det lettere at få skaffet det fornødne antal lære- og praktikpladser. Og dels er ordningen i lovforslaget tænkt sådan, at det er ministeren, der har bemyndigelsen til at iværksætte den praktikpladskom-penserende undervisning. Den undervisning skal selvfølgelig – det formoder jeg også at ministeren af egen drift vil gøre – i givet fald iværksættes inden for de områder, hvor vi tror på at der vil komme vækst og gode beskæftigelsesmuligheder i de kommende år.

Så på de to områder er det vores opfattelse, at vi gør, hvad vi kan for at undgå at give de unge en uddannelse, der kaster dem ud i arbejdsløshed. Men vi ved godt, at vi har en alt for stor arbejdsløshed i Danmark.

Jeg synes ikke – og det er taletiden heller ikke til – at vi skal tage en generel finanspolitisk debat i dag. Vi er uenige i dele af den filosofi, som ligger bag Fremskridtspartiets smarte løsninger på alle problemer, nemlig bare at sætte skatten ned, men vi er ikke uenige i, at vi har alt for stor en arbejdsløshed, og den politik, som vi fører og har været med til at føre, og som også blev lanceret i vores plan »Gang i 90'erne«, var bestemt en forbrugsdæmpende, en konkurrenceforbedrende og dermed også en beskæftigelsesforbedrende politik ad en helt anden vej end den, Fremskridtspartiet har anvist. Så vi er altså også indstillet på at føre en aktiv politik for at reducere arbejdsløsheden.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg er enig med hr. Klaus Hækkerup i en enkelt ting, og det er da altid noget: at det i hvert fald er positivt, at det er ministeren, der får bemyndigelsen til at sætte disse ting i værk.

Jeg håber så, at ministeren vil passe meget på udgifterne, for, som jeg tidligere var inde på, er det ikke rigtigt, som hr. Aage Frandsen siger, at

[Køpke Christensen]

det er arbejdsgiverne, der kommer til at betale. De kommer til at betale, men det er så sandelig den offentlige kasse, der kommer til at betale i sidste ende, hvis dette projekt går skævt.

Derfor er vi i Fremskridtspartiet meget, meget betænkelige ved, hvad der vil ske, og det er jo heller ingen hemmelighed, at arbejdsgiverne og LO også har haft kritiske bemærkninger til dette forslag. Det synes jeg man burde have haft med.

For mig virker det altså, som om man nu skal have noget igennem her i en fart, og bagefter må man altså besinde sig og sige: Ja, dér kan man se, der var også et problem på det område ligesom i det forlig, man indgik i 1989. Jeg vil gerne pointere, at jeg synes, det går for stærkt; man gennemarbejder ikke forslagene ordentligt, og de bliver altså også derefter. Det vil vi så se til næste år.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det sidste kan der måske være noget om, men det, der har givet anledning til dette lovforslag, er jo den situation, at der er for mange unge, der ikke har fået en plads, og det problem har vi haft i for lang tid. Og nu vil vi altså ikke holde sommerferie, uden at vi gør et eller andet, som med større sandsynlighed end hidtil fører til, at problemet løses. Det er i al sin primitivitet det, der ligger bag etableringen af dette på mange måder tvivlsomme og betænkelige system.

Alle kan vel se problemerne i det tydeligt nok; det kan især arbejdsmarkedets parter, og den bekymring, man eventuelt har for en praktikpladskompenserende undervisning, må man omsætte i en ekstra indsats for at skaffe nogle flere pladser.

Jeg har i mit første indlæg åbent anbefalet nogle kvoter branche for branche; det er måden, hvorpå man sikkert kan styre uden om den praktikpladskompenserende undervisning. Hvis man ikke gør noget i den retning, ender det med, at erhvervslivet får nogle omkostninger før eller siden; det er der ingen tvivl om. I starten bliver det måske statskassen, men det ender med at blive pålagt erhvervslivet. Det kender vi statens finansielle situation godt nok til at vide.

Jeg vil dog gerne lige berolige hr. Køpke Christensen med, at det er jo ikke sådan, at man lige pr. 1. oktober 1990 stanger en praktikplads-

kompenserende plads – det må det jo hedde – en praktikpladskompenserende plads ud til hvem som helst, som ikke er gået i gang med den praktiske del af uddannelsen. For det første skal man tage en anvist plads, også selv om det ikke lige var den, man helst ville have haft. For det andet skal man være aktivt praktikpladssøgende. For det tredje skal man være egnet til den pågældende uddannelse. For det fjerde er det altså ikke sådan, at vi skal uddanne lige så mange frisører som det antal unge, der ønsker at blive frisør, for det er der ikke hår til. Og endelig er det Det Faglige Udvalg, som kortlægger uddannelsesbehovet og praktikpladsmulighederne på de enkelte områder. Dermed mener jeg at vi dog har en sikring imod de værste udskejelser på dette felt og en sikring af, at det trods alt er på de mest fornuftige felter, at den praktikpladskompenserende undervisning bliver sat ind.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Det er fuldstændig korrekt, at der er visse ting, der skal opfyldes, for at man kan få sådan en kompenserende uddannelse på en skole. Det er korrekt. Man skal bl.a. stå tilfredsstillende efter et efg-basisår.

Og så er det, at jeg spørger ministeren: I min tid på erhvervsskolen var det sådan, at når vedkommende gik ud efter et efg-basisår, kunne man give enten »meget tilfredsstillende«, »tilfredsstillende« eller »mindre tilfredsstillende«. Det vil altså sige, at denne efg-elev under alle omstændigheder får et tilfredsstillende resultat, og det vil igen sige, at har man gennemført basisåret, har man krav på sådan en uddannelse.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Det har man stort set, medmindre det ser meget slemt ud.

Men jeg vil godt bede hr. Køpke Christensen tænke på, at hvis vi sammenligner med det gymnasiale uddannelsessystem, bliver enhver elev, der er gået igennem 1. g, stort set automatisk løftet op i 2. og 3. g. Her snakker vi om nogle uddannelser, der i virkeligheden er meget mere begrænsede udgiftsmæssigt, og som henvender sig til en bogligt meget svagere gruppe,

[Klaus Hækkerup]

hvorimod vi rask væk uden at blinke med et øjenlåg løfter elever fra 1. g op i 2. og 3. g til ganske betydelige omkostninger.

Den sammenligning synes jeg er relevant, hvis man endelig vil diskutere vores samlede uddannelsessystem. Vi er nødt til nu at gøre noget for at styrke erhvervsuddannelserne i Danmark. Det er trods alt en meget væsentlig del af Danmarks fremtid.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan nu ikke se andet, end at der med den praktikpladskompenserende undervisning stilles helt nye krav til bedømmelsen på erhvervsskolerne. Det bliver da helt nødvendigt at bedømme disse elever på en anden måde, end man hidtil har bedømt dem på, fordi eleverne jo hidtil er blevet bedømt ved, at de har arbejdet tilfredsstillende i en virksomhed, hvor mesteren siger god for den pågældende. Når der ikke er nogen mester eller virksomhed til at sige god for den pågældende, må skolen naturligvis sige god for den pågældende.

Jeg kan garantere for, at det her ikke bliver et system, hvor hvem som helst bare skal sidde den af, og så får man et papir, naturligvis ikke, sådan leger vi ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

30) Første behandling af lovforslag nr. L 237:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Kommunal arbejdsformidling).

Af arbejdsministeren (Kirkegaard).
(Fremsat 16/5 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lone Møller (S):

Regeringen hævder i bemærkningerne til lovforslaget, at det foreliggende forslag er et led i gennemførelsen af grundlæggende strukturreformer for arbejdsmarkedet med hensigt på en langsigtet løsning af ledighedsproblemet. Men samtidig anfører regeringen i bemærkningerne, at der er lagt vægt på kommunernes ønske om at kunne formidle arbejde til ledige.

Man kunne måske stille sig selv det spørgsmål, om lovforslaget er begrundet i kommunernes ønsker eller lovforslaget har en reel begrundelse i, at der er nogle arbejdsmarkedspolitiske problemer, der skal løses.

Vi mener principielt ikke, at forslaget bidrager til en mere sammenhængende og aktiv arbejdsmarkedspolitisk indsats. Der er snarere en risiko for, at forslaget vil begrænse gennemskueligheden på arbejdsmarkedet og gøre indsatsen mere bureaukratisk med flere aktører.

Sigtet med lovforslaget, som vi behandler, er alene at give kommunerne adgang til at anvise arbejde på det ordinære arbejdsmarked til personer, der tilhører særligt udsatte grupper af ledige.

Socialdemokratiet mener ikke, at samfundet løser arbejdsmarkedspolitiske problemer ved at flytte arbejdsformidling fra én offentlig institution til en anden, uden at indsatsens omfang og kvalitet øges. Man kan derfor frygte, at en helt selvstændig kommunal formidling samtidig vil udgøre en dårlig ressourceudnyttelse, og at specielt de små kommuner kan komme i klemme. Vi kan komme i den besynderlige situation, at personaleforbruget i kommunerne vil blive forøget, en forøgelse, der vil være langt større end den massive nedskæring i AF-systemet i 1991, som arbejdsministeren planlægger.

Arbejdsløsheden har i de seneste år været stigende, og opgavemængden for arbejdsformidlingen er generelt blevet større. Kun i 1989 fik arbejdsformidlingen tilført lidt flere ressourcer til løsning af de forøgede opgaver med arbejds- og uddannelsesstilbudsordningen. I 1990 er der igen sket en kraftig nedskæring, som planlægges videreført, så man i 1991 når ned på et personaleniveau, der ligger 15 pct. lavere end i 1988.